

MORDET PÅ BOKMÄSSAN

STAFFAN NORDSTRAND

Delar av bokens innehåll baseras på verkliga händelser.

Mordet på bokmässan
© Staffan Nordstrand 2025
Utgiven av Script2Publishing Int Ab,
Staffan Nordstrand, Stockholm 2025
Formgivning omslag och sättning inlaga:
Stephen Anderson
Tryck: ScandBook Ab, Falun 2025
SBN : 978-9-15277-474-8
www.staffannordstrand.se

Staffan Nordstrands bakgrund

Staffan Nordstrand lägger mycket tid på insamling av fakta, som han sedan på ett skickligt sätt väver in i det som han kallar ”verktyget” – romanen. Utöver skrivandet är Staffan Nordstrand en utpräglad entreprenör, som länge arbetat med att sprida information om hur handel med människor, droger och vapen går till och vilka som är inblandade. Läs mer om Staffans Nordstrands liv, verk, och böcker på staffannordstrand.se

Sagt om Staffan Nordstrands bok Bygghirnan:

»Ett jättespännande och viktigt ämne.«

GODMORGON SVERIGE, SVT

Boken: Opium:

»Skrämmande och obehagligt målas en mardröm upp och Nordstrand håller tempot uppe ända in i mål.«

ICEPICK

»Nordstrand lyckas på ett träffsäkert sätt skildra denna hemska företeelse och samtidigt förmedla hur viktigt det är som turist att tänka sig för.«

EMILE LOXIS BOKBLOGG

Boken: En tid för gudar:

»Nordstrand besitter stor kunskap om det han skriver om.«

YSTADS ALLEHANDA

»Jag hoppas det kommer en bok till.«

BOKLYSTEN

Staffans tidigare böcker

Under Floden 2011

Samnang Tiggarpojken 2012

Sista färden 2013

Bygghirnan 2014

Opium 2017

En tid för gudar 2019

Bedrägeriet 2020

Någonstans somnar någon i gråt 2021

Boken om Lars 2022

För den engelsktalande marknaden

Scammers 2024

Behind the scenes, del 1
Crime and Suffering 2024

Behind the scenes, del 2
Bodies for Sale 2025

Kapitel 1

Ingen, varken mässans personal, de utställande förlagen eller besökare, skulle under lång tid, glömma ett plötsligt pådrag. Vaktpersonal och poliser som gick i gångarna med dragna pistoler, de stora roterande dörrarna till mässlokalen som stängdes både för utgående och inkommande besökare. Orden från högtalarna: Ingen fick lämna byggnaden. Chocken, rädslan och lukten av adrenalin som svepte som en tjock ogenomtränglig dimma över hela mässgolvet, liksom ryktet om att ett blodigt mord, nej - två mord, ägt rum hos en av utställarna. Kunder med böcker i händerna framför signeringsborden där nu stumma författare stod, tappade böckerna i golvet till insikten om att blod och bråd död var verkligt nära och inte bara hittades i författarnas fiktiva världar. Sorlet spred sig, frågorna var många. Men främst, vilket förlags monter var en brottsplats?

★

Efter ett intensivt arbete av svenska mässans samtliga inblandade avdelningar, tillkännagavs temat för årets bokmessa: estnisk kultur med, bland annat, inriktning på Estlandssvenska författare. Representanter från mässan tog tidigt kontakt med förlag för att säkerställa ett fullbokat mässgolv. Vid flera tillfällen, under de tidiga åren av Bokmässans uppbyggnad, hade några från det dåvarande

marknadsteamet besökt bokmässan i Tyskland, som är en av de äldsta i Europa, och efter det kommit med förslaget att bjuda in utländska förlag, som var intresserade av den svenska bokmarknaden.

Det dröjde inte många veckor förrän förlag var inbokade efter att de hört om årets tema.

Anna Goldman jobbade sedan några år i marknadsteamet, som bestod av sju personer, med bland annat uppgiften att marknadsföra och hyra ut mässans utställningsytor. När årets tema stod klart ställde sig Anna i centrum som en eldsjäl. Hon tillhörde andra generationen flyktingar från Stalins Estland. Anna kom ihåg sin mors berättelser om allt som hände familj, släkt och vänner i och omkring byn Klooga några mil sydväst om Tallinn.

Anna, som fyllt 61 år, hade goda kunskaper i tyska, utöver estniska som hon lärt sig under uppväxten. Tillsammans med Åsa Lange, tio år yngre, tog hon på sig uppgiften om att kontakta olika förlag i Baltikum och Tyskland.

”Anna, vi går den klassiska vägen och skriver till olika förlag på tyska och engelska”, föreslog Åsa.

”Ja, men först gör vi ett attraktivt paket som innehåller all fakta om oss och den svenska bokmarknaden. Vi skapar en vision om vad vi kan göra för dem. Jag gör ett marknadspaket och du samlar in förlagsuppgifter.”

Två veckor efter utskicket kom svaren. Flera etablerade men icke kända förlag från Estland och Tyskland tackade ja till erbjudandet.

Mikael Lind, ansvarig för marknadsteamet samlade alla till morgonmöte på måndagar. Han ville som alltid ha lägesrapport, avstämning och samtidigt dela ut uppgifter. Mötet avslutades med eventuell information och nyheter från de andra inblandade som exempelvis Lotta Ång som ansvarade för debattscenens program, Karin Dahl, internationella scenen samt från alla de övriga som arbetar med teman, press, mässtidningen, sociala media, inbjudningar av politiker och övriga scenframträdanden.

Mikael visade tydligt sitt missnöje med uthyrningen av ytor, resultatet av engagemang och brevutskicken.

”För få anmälningar, flera veckors arbete, kostnader för trycksaker och upplägg på hemsidan. Vadå, trehundra sjuttiotusen kronor plus tiden, åt helvete. Inte okej. Dessutom har vi redan fullt av kulturaktörer och förlag från Estland”.

Anna tittade på Åsa och nickade.

”Mikael, om vi hade fått göra detta tidigare så hade resultatet blivit bättre. Vi måste ut minst ett år före. Flera förlag har redan bokat upp sig på mässor i hela Europa och USA, så kasta inte skit på oss”. Anna kastade en bister blick mot honom.

”Jag kastar inte skit på er. Jag menar bara att vi har ett dåligt läge. Okej, det blir i alla fall några nya kunder. Vad vet vi om dem?”

”Du får all fakta med deras anmälan i din e-post”, svarade Åsa lite avmätt och tänkte, du kan väl för fan försöka sprida lite glädje så att man känner motivation.

Efter morgonmötet gick Åsa till sin arbetsplats,

öppnade sin dator och de filer som innehöll uppgifter om förlagen.

Både hon och Anna hade under någon dag diskuterat om vilka golvtytor och platser som skulle vara mest attraktiva beroende på förlagens utgivning och genrer. Åsa tog tid på sig och läste detaljer om ett estniskt förlag på webben, som verkade intressant, men hon kunde inte släppa tanken på Mikael's beteende. Fan, han är aldrig nöjd, tänkte Åsa och kände sig mentalt störd.

Estsve Kirjastaja, Keila, Estland:

Estlandssvenskt förlag etablerat 1991 efter Sovjetunionens fall, med inriktning på skönlitteratur, dokumentära spänningsromaner och estnisk historia.

Åsa lutade sig bakåt i stolen, sträckte sig, kom att tänka på Anna och hennes bakgrund. Hon pratade inte så mycket om den, bara fåordigt om hur hennes mor tillsammans med mormor och morfar kom från Estland i en liten roddbåt över Östersjön. Åsa skrollade vidare bland skannade ansökningar från förlag tills ett tyskt förlag dök upp. Hon lät ögonen vant läsa av skärmen.

Hon reagerade inte direkt på namnet, utan letade sig längre ned på sidan för att se när förlaget var etablerat och var det var beläget.

Oj, 1942 i München. Det måste ha varit djupt nere i en källare. Det var ju där Adolf Hitler gick från att vara misslyckad konstnär till obestridlig ledare för nazistpartiet, som kom att styra Tyskland och rörde

undan alla oliktänkande. Hans och Sophie Scholl med sin underjordiska studentgrupp Vita rosen spred anti nazistiska flygblad i München och blev dödade. Det kan inte ha varit lätt att driva förlag i den miljön, tänkte Åsa och stannade med blicken på skärmen några sekunder innan hon läste vidare.

Maxmy Verlag Ag, München, Tyskland.

Grundare, Max Amann även ordförande i tyska medieförbundet.

Förlagets utgivning, huvudsakligen läromedel, ungdomsböcker och skönlitterära verk.

Åsa stängde filen och konstaterade att förlagen såg gamla, bra etablerade och intressanta ut. En plats nära C-hallen där de flesta förlagen med utbildningsmaterial ligger blir nog bra, där har vi också osålda ytor, tänkte Åsa och skrev till Mikael med kopia till Anna om de bägge förlagen och en kortfattad plan med avtalsförslag som hon skulle skicka till dem samt några ytterligare förlag.

En molnfri sen eftermiddagshimmel började synas utanför mässkontorets fönster. Åsa tittade fundersamt ut mot nöjesparken där all sorts belysning just tänts upp. Hon var djupt fokuserad på jobbet och att allt skulle bli så bra som möjligt för alla förlag och inblandade. Nyhetsbrevet till förlagen låg klart i hennes dator och en tanke gick till innehållet just när Anna kom förbi och störde tankarna.

”Har du lust att titta på golvplanen eller ska vi spara den tills i morgon?”

”Vilken golvplan, den är ju klar? Det är ju bara de

nya vi ska ha in”, svarade Åsa, lite förvånat.

”Jag menar uppe vid internationella torget. Där är det alltid rörigt och för mycket tomma ytor”.

Åsa tittade på Anna.

”Jag har ett förslag. Vi packar ihop dagen, går härifrån och tar ett glas i baren på Elite”.

”Ja, varför inte, jag tar med mig den floorplan jag har, så tittar vi på den över ett glas vin”, sa Anna.

*

En tidig måndagskväll i baren på Elite hotell Avenyn finns det utrymme för de som behöver det och efter smaken av ett glas Chablis av bästa sorten kom noteringsblock och golvplan, som Anna la upp på disken, en bit åt sidan.

I stället började Åsa, en öppen lättillgänglig person, berätta om sig själv innan hon ens druckit ur halva glaset. Hennes självvalda singelliv, resan från ett bra jobb på en av Stockholms större marknadsbyråer till Svenska mässan i Göteborg.

Anna, normalt mer tystlåten, log och lyssnade deltagande. Kände att hon hört delar tidigare och blev något överraskad när Åsa plötsligt ställde en rak fråga.

”Du då Anna. Du berättar inte mycket om dig själv”.

Åsa log samtidigt mot Anna och tog glaset till sina läppstiftsfria läppar som inte gav avtryck på glaskanten.

”Du vet ju det mesta”. Anna höjde axlarna i en gest som om ingenting var av vikt.

Åsa höll tyst, tittade på Anna med glaset fortfarande i handen.

Anna visste inte hur hon skulle tolka gesten men tog också sitt glas till sig. Tog en mun, satte ned glaset, tittade på Åsa.

”Mina två barn är utflugna. De har ett eget liv. En bor i Malmö. Den andra i Köpenhamn. Själv bor jag med Lionel som börjar bli rund om magen, tråkig och trött. Jag ska inte klaga. Nu går han i pension och gillar väl inte att jag är mer aktiv nu än förr. Men han är snäll”.

Det är kor också, tänkte Åsa men visade ingenting annat än ett leende.

När mörkret börjat lägga sig utanför de stora fönstren mot Avenyn, glaset blivit tomt och Åsa insett att hon inte skulle få ut mer av Annas liv än vad hon i stort sett redan visste, kom servitören fram och vänligt frågade om det fick vara ett glas till.

”Ja, varför inte ett till, innan jag går”, sa Anna och tittade bedjande på Åsa som överraskad höjde sitt tomma glas för påfyllning.

”Okej, jag är med. Varför inte göra en måndag till en lördag”. Åsa skrattade.

Åsas blick vilade på Anna en stund innan hon tittade Anna i ögonen.

”Är det någonting du vill säga utöver skål? Jag blir nog lite onykter efter det här glaset, så vi tar inte mer i kväll”.

”Det är en sak jag vill säga. När jag såg förlaget från Keila hände det någonting i mig. Jag fick en

känsla jag aldrig tidigare känt. Min mamma kommer från en by som heter Klooga. Den ligger inte långt från Keila. Inte mer än att man kan gå mellan byarna. Min mamma kom till Sverige 1945”.

Innan Anna var klar med året började hennes mobil ringa. Hon avbröts, tog upp mobilen från en ficka i kappan som hängde över stolen bredvid. När hon såg vem som ringde, höjde hon pekfingeret mot munnen i en tystnadsgest och svarade.

Åsa kunde tydligt höra att någon var upprörd för att Anna inte var där hon skulle.

Anna lämnade stolen och gick ut i entréhallen mot hotellreceptionen i ett försök att avsluta samtalet och lugna personen på andra sidan som Åsa förstod var Annas man Lionel.

Innan Anna var tillbaka hade Åsa betalt notan och rest sig.

”Jag är ledsen Åsa men jag måste gå, jag har glömt några saker. Du kunde nog höra att Lionel var lite irriterad”. Anna bestämde sig för att inte göra någon hemlighet av det som hände.

”Jag förstår, det är därför jag lever ensam”, sa Åsa med ett tydligt leende.

Utanför dörrarna, innan de skildes, lovade bägge varandra att göra om samma sak igen, snart, och ta tag i planen för golvytorna i morgon över förmiddagskaffet i stället.

*

Hemma, sedan Lionel gått och lagt sig efter sena nyheterna på tv, utan att konversera Anna mer än att meddela att hon ska vara tacksam för att han är hemma och väntar på henne, satt hon kvar i vardagsrumssoffan, överraskad över Lionels kommentar och i spretande funderingar.

Tacksam, tänkte Anna, upprörd på gränsen till förbannad. Tacksam för vad? Tacksam för att jag får klia dig på ryggen innan du somnar? Tacksam för att jag vikt livet till familjen? Tacksam för att jag jobbar så att pengarna räcker och du kan röra dig som du vill med dina vänner, se på Netflix hela dagarna, utan att göra ett skit? Tacksam för att vi har mat på bordet?

Hennes frustration över att vara så jävla tacksam jämt, började fräta. Ja, jag är tacksam över att jag fått mina barn. Men det tackar jag gud för, inte dig.

När tankarna om tacksamheten nått slutet gick tanken till Åsa, baren och vinet som inte riktigt lämnat hennes huvud.

Anna reste sig från soffan och gick beslutsamt till klädkammaren. Hon öppnade ett av garderobsskåpen och tog ut en av tre flyttlådor som stått orörda i flera år. Den var fylld av små saker, brev, kort som Anna plockat ihop efter hennes mammas död. Allt i en enda röra, slarvigt nedlagt utan tanke på vare sig innehåll eller värden. En del saker och bilder hade Anna sett under barndomen men inte tagit till sig. Små prydnadssaker som inte var viktiga för henne men som ändå följt med när lägenheten skulle tömmas.

Mycket av innehållet hade hon förskjutit under lång tid och ville inte minnas.

Åren har gått och mycket av historien har fallit i dunkel. När Anna nu öppnade lådan var det mer med nyfikenhet och en vilja att få kunskap om ett historiskt liv.

Anna tänkte på temat på jobbet, sin bakgrund och de många andra i Sverige som tagit samma väg som hennes mamma. I en roddbåt tillsammans med flera roddbåtar, som roddes av flyktingar som medvetet tog risken att dö på Östersjöns botten, i stället för i rysk eller tysk fångenskap. Annas uppväxt tillhörde inte en kärnfamiljs. Hon lämnade tidigt hemmet, endast femton år gammal, efter att hennes mor Kate bett henne flytta för att inte förstöra relationen mellan henne och hennes nya man, Annas styvpappa.

Anna var i ungdomen aggressivt utåtriktad och tyckte inte om den man hennes mor släpat hem och, som Anna upplevde, kastade opassande blickar på henne i tid och otid.

Efter sju år och lika många kontakter med sin mor hade extrapappan försvunnit. När Anna fick veta att Kate hade fått en sjukdom som bara kunde sluta med döden, återupptog hon kontakten.

Anna hade svårt att förstå sin mors val och att hon ofta blev bortprioriterad, så när det var dags att packa dödsboet gjordes det inte med tanke om någon framtida fördjupning av innehållet.

Anna satte sig bredvid papplådan med ryggen mot väggen, lyfte upp en del av innehållet och lät det spridas ut över golvet, inom räckhåll för henne.

En lukt av gammalt nikotin och damm nådde hennes näsa och förändrade smaken i munnen något. Efter några minuter, när hon plockat med delar av materialet, kände hon hur allt det gamla, gulbruna och dammiga kletade av sig och fastnade på hennes fingrar. Hon reste sig, lämnade lådan och undvek noga att inte ta i någonting på vägen ut från klädkammaren. Lionels djupa sömn nådde ända ut i köket där Anna tvättade händerna noga med diskmedel och sedan sköljde dem över vasken.

Hon torkade sig slarvigt på disktrasan innan hon vände sig mot ett vinställ på köksbänken med tanken att skölja ur munnen. Varför inte med ett glas vin för att få bort den dåliga smaken som satt sig på både läppar och tunga? Vi gjorde ju måndagen till en lördag, tänkte Anna och öppnade en flaska rödvin innan hon gick tillbaka till lådan med ett vinglas i handen. Åter sittande på golvet invid lådan sökte sig Annas händer, trots smutskänslan, djupare ned där mängder av olika dokument och kvitton låg i en enda röra.

Hennes blick fastnade på en liten ask som en gång varit vit, nu mer gulnad. Inte större än att en ring fick plats i den. Hon satte sig till rätta, tog glaset i handen, svalde en mun vin och satte ned glaset på golvet bredvid sig igen. Tog upp asken, skakade på den för att få bekräftat att det fanns ett innehåll. Anna höll den några sekunder mellan fingrarna innan hon öppnade dess slitna papplock. När locket kom av låg det mycket riktigt en ring i asken, på av tiden missfärgad bomull. En känsla av att hon sett den tidigare, långt tillbaka i barndomen, kom över henne när hon noga betraktade

ringen som såg enkelt handgjord ut. Anna tyckte den verkade vara tillverkad av någon mjuk metall, kanske tenn. Ett svagt minne började dyka upp, att hon sett ringen ligga nära ett foto på mammas byrå. Ett foto av hennes morfar. Min morfar som jag aldrig träffat.

Anna rullade ringen försiktigt mellan fingrarna, den var inte längre helt rund. Den mjuka metallen gjorde att ringen många gånger deformerats och blivit ojämn. I ljuset från taklampan syntes en inristning i ringen. Det såg ut som ett datum med året 41. Ytterligare svaga minnen kom upp i Annas huvud. Morfar och mormor gifte sig 1941. Är detta deras vigselring, hemgjord av morfar? Anna tittade länge på ringen innan hon lade tillbaka den i asken. Hon ställde ner asken utan lock vid sidan av vinglasen. Samtidigt som Anna tog glaset till sina läppar för att tömma det sista, tänkte hon på tiden 1941.

Ja, det fanns nog inget guld eller silver. Anna kom ihåg det hon hört om att ryssarna tog allt av värde, sedan kom tyskarna och räddade folket som det hette. Men när de tagit männen till sitt krig och dödat alla judiska vänner kom ryssen tillbaka och tog vad de ville inklusive tungorna. Det blev farligt för folket att prata, tänka och även bara vara. Anna suckade djupt.

Mörkret utanför hallen och köket stördes inte av Lionels snarkningar. Det var inte bara kvällsmörkret i lägenheten som vant sig vid ljudet. Anna drog ofta nytta av Lionels tidiga kvällar för egen tid med en bok eller ett telefonsamtal med barnen.

Att nästan alla lägenheter i husen omkring släckts ned och att grannar gått till nattlig vila, bekom inte

Anna. Hon blev mer och mer nyfiken på innehållet i kartongen. Vinet bidrog till att näsan hade börjat vänja sig vid lukten av gammalt och fingrarna var inte lika känsliga för gammalt nikotin längre.

Flera brev låg olästa av Anna. Hon lyfte ut dem på golvet i en egen hög tillsammans med små kartor och dagböcker. Nyfikenheten drog hennes uppmärksamhet till flera fotoalbum, med gröna och bruna pärmar. Av någon anledning tog hon upp ett grönt fotoalbum med slitna hörn som var märkbart använt. Anna bläddrade försiktigt i arken som blivit bruna där flera foton satt uppklistrade. Under varje foto hade den som klistrat upp bilderna skrivit en tillhörande text som kort beskrev vad som syntes på bilden och vilka som poserade där. På svartvita foton syntes gårdar, kor, hästar, män i arbete, kvinnor med krattor på åkrar, män i uniformer, män med vapen i händerna, barn och unga.

Vartefter arken vändes ökade årtalen som börjat med 1931. Mot sista bladen stod det 1939 under bilderna. Anna läste tydligt texten under ett av fotografierna som visade kor som gick genom, vad hon gissade var en by eller samhälle och var skriven av hennes mormor Tara, som Anna inte heller träffat.

”Jag ser många kor blandade från olika gårdar, men jag ser inte våra.”

Anna funderade länge på vad texten kunde innebära och lät arket falla till de redan passerade. Det sista arket i fotopärmen gav Anna en del av svaren. På de två sista bilderna var det tydligt att

en del av en ladugårdsbyggnad brunnit ned. Under bilden gav texten ett skrämmande svar.

”Familjen Pfeffers gård nedbränd med djur. De lämnade landet”

Ögonen började svida, Anna tittade på klockan, kände kroppens krav, rätade på benen, la ned fotoalbumet på golvet. Hon föll i tankar om den tid som varit och som hon fått lära sig en del om hemma men ännu mer om i skolan. Innan hon reste sig kände hon hur mycket närmare den tiden hon kom - och hur mycket mer hon nu ville veta.

Kapitel 2

Åsa satt redan på sin arbetsplats i mässans servicecenter, där samtliga i marknadsgruppen hade sina arbetsplatser bakom en lång servicedisk, som delade ett stort avlångt rum längs med, mitt i.

På den andra sidan av disken stod sittgrupper, arbetsbord med ett antal terminaler som fritt nyttjades av utställare, en kafeteria med angränsande toaletter och vilorum.

Tisdag morgon, lite sent, kom Anna in från utställningshallen med en meterlång pappersrulle under armen. Monterplanen med förlagsnamnen på de som alltid återkom och hade sina givna platser, med en lista på de som återkom vartannat eller vart tredje år samt de nya.

Anna mötte inte Åsas blick. Hon gick raka vägen till sin plats och lade ifrån sig mobilen efter att hon avslutat ett samtal med en förlagskontakt hon nästan glömt.

”Fan, vad jag blir trött på förlagssnubbar som tror att den monterplats de hade för tre år sedan är ledig och säger att de kan tänka sig ta den om de får trettio procent rabatt. ’De har ju varit utställare vid flera tillfällen’ sa han.

Åsa tittade på Anna med ett leende.

”Oj, jag hör att du sovit gott i natt.”

”Nej faktiskt inte. Jag satt uppe, allt för länge, när Lionel sov kröp jag in i garderoben.”

Åsa tittade på Anna och skrattade högt.

”Vad säger du, så mycket vin drack vi inte. Själv föll jag som en fura ned i sängen och somnade innan huvudet mötte kudden.”

Utan att svara bredde Anna ut papprullen över sitt arbetsbord.

”Jag har ritat in mitt förslag på vad jag tror de nya förlagen vill vara. Kom och titta, jag hämtar kaffe.”

Förvånad över att uppgiften redan var gjord reste sig Åsa och gick till Annas arbetsplats där hela utställningsytan med inritade monterplatser låg utvikt.

Anna hade på morgonen gått direkt till de ytor hon tänkt sig för två av de nya förlagen och ritat in dem med rödpenna på arket.

Åsa tittade på den förslagna ytan, åttio kvadrat som delats. Två montrar på vardera fyrtio kvadrat, fyra meter djup och tio meter lång mellan C- och B-hallen. Mellan utbildning och skön. Bra idé.

Anna var tillbaka med en kaffemugg i vardera handen. Bägge med mjölk utan socker.

”Du har redan sett den. Vad tror du?”

”Jag tycker vi skickar förslagen och avtal direkt. Dessutom tycker jag att vi är lite fräcka. Vi skriver att detta är det enda vi kan erbjuda, så slipper vi en massa fram och tillbaka. Jag skickar ett mejl efter kaffet. När svaren kommer in så delger vi de andra och Mikael.”

Anna nickade gillande.

Hon bestämde redan när hon var på väg till svenska mässan att hon skulle göra dagen på kontoret kort.

Tankarna om nattens sökande, behov av att plötsligt vilja veta mer om familjens bakgrund hängde över henne som ett ok.

Lionels tisdagar var alltid fullbokade med olika aktiviteter och dessutom hade han planer på att ta tåget till Malmö, till dotter Lisa som var i behov av hjälp med olika inredningsdetaljer i sin lägenhet på Kärleksgatan 5.

”Åsa, jag måste lämna kontoret tidigare, måste hem, ordna några saker. Om du får svar i dag kan du väl skicka ett sms till mig, eller bara vänta tills vi ses i morgon.”

Åsa nickade.

Den friheten hade alla. Friheten att få jobba under ansvar. Hemifrån eller från där de nu vistades.

Anna drack ur det sista i muggen.

”Hälsa de andra, jag drar, ses i morgon,” sa Anna och lämnade skrivbordet med öppen plan före lunch.

*

Anna var framme på Lilla Bergsgatan 7. Tog hissen upp till våningsplanet. Hon kände sig ungefär som hon brukade känna förr när hon i tonåren skolkade från skolan, och gick hem när hon visste att hennes mamma åkt till jobbet.

Vid de tillfällena behövde hon alltid vara beredd med en lögn utifall mamma Kate av någon anledning skulle komma hem tidigare.

Lionel skulle endast bli förvånad. Han hade ju aldrig sett Anna hemma grävande i sin familjs förflutna.

Lägenheten på hundratio kvadratmeter bestod av fyra rum och kök. Ett av rummen på arton kvadrat blev till bibliotek och arbetsrum.

Efter att Anna tagit av sig ytterkläderna gick hon till köket. Allt stod på sina rätta ställen. Lionel hade städat bort frukosten och vinglasen.

Anna satte på kaffebryggaren, stod en stund invid köksbänken. Hon kom plötsligt att tänka på hur kaffebryggaren lät, hur den sörplade, tog en del av tystnaden i lägenheten.

Det var alltid någonting annat som störde tystnaden: radion, teven eller Lionels prat.

Nu är det bara jag, mina andetag och bryggaren. Anna tittade ut genom fönstret, ned på den nya generationen som passerade där under.

Innan bryggaren var klar gick Anna till klädkammaren där golvet var belamrat med en del av flyttlådans innehåll.

Tanken gick till de andra två lådorna som stod kvar. Hon avbröts när kaffebryggaren började pusta vattenånga. Den började suga upp det sista i vattenbehållaren och annonserade samtidigt att kaffet snart var klart.

Anna gick mot köket. *Jag tar kaffet med en hård macka innan jag börjar gräva i lådorna.*

Efter några minuter satt hon vid köksbordet med hårt bröd i handen, tuggade, drack och tänkte på hur skönt det var att bara få vara, låta smulorna strös över bordet för sig själv, att ingen var hemma. Slippa prata, bara tänka.

Även lätt besvarade frågor kan ju störa ens tankar.

Lionel var inte någon störande person i sig, mer än att han kunde vara lite grinig och gnällig, men just nu hade Anna inte lust för att konversera, och reste sig för att inta klädkammaren.

Hon stod i dörröppningen och beskådade röran på golvet.

”Ska jag sätta mig på golvet igen eller ta ut allt till soffan i vardagsrummet. Där sitter jag bekvämare. Jag kan dessutom lägga ut en del på soffbordet”, sa hon tyst för sig själv.

En stund senare satt Anna i soffan med lådan vid sin sida, brev, fotoalbum och en mängd olika papper utströdda över bordet tillsammans med en kaffemugg och mobilen, mer okänslig för smuts och nikotinlukt.

Under natten som gått hade hon fastnat för ett fotoalbum som började med foton från omkring 1931 och som slutade 1939.

Jag misstänker att det finns fotografier från tiden 1939 och framåt också. Anna tittade och lyfte fram alla fotoalbumen. Hon såg att ett album var från 1961 men inget därefter.

Anna lutade sig tillbaka under tiden som hon tänkte på att mormor Tara dog 1961. Ett år innan hon föddes. Undrar om det var därför det blev så rörigt. Annas tankar började spreta åt flera håll, samtidigt som hon tittade efter fler album i lådan.

Handens fingrar rörde sig över samtliga fotoalbum, stannade över ryggen på nästa i

ordningen. Ett album med en not på pärmen, att innehållet sträcker sig från 1939 till 1942.

Anna lade albumet i knät, försiktigt öppnade hon det, rädd för att pärmarna skulle falla isär på grund av ålder.

Hon tog mer tid på sig nu när hon inte behövde tänka på vad klockan var, samtidigt kom dagsljuset in genom fönstren och gjorde bilderna tydligare.

På det första arket syntes det att bilder lossnat eller rivits bort. Det märktes att den som tagit bort bilderna också hade försökt suddas bort texten som stått under.

Anna tittade länge på det första arket innan hon vände blad och konstaterade att samma sak skett på nästa sida. Vände tillbaka arket igen, läste under de tre bilder som satt kvar och begrundade dem samtidigt.

En reslig man stod vid en arbetshäst. Anna tyckte att både mannen och hästen såg ledsna ut, men det var ju krigstid, tänkte hon.

”1939 bror Gustav ska lämna hästen till ryska basen. Ryssarna tar djur och bilar.”

Anna bläddrade och konstaterade att många fler foton tagits bort. Endast bilder på gårdar och personer som stelt poserade tillsammans sittande, i väntan på att fotografen ska ha gjort sitt, fanns kvar.

Flera ark gapade tomma av utrotade bilder, endast smutsmärken kvar som avslöjade att de suttit där en gång och fler oläsbara texter undertill ända fram till 1942, där sista sidan upptogs av tre stora bilder med poserande personer i tyska uniformer och vapen i händerna.

Under bilderna läste hon:

”1942, kusinerna i Paldiski har gått med i tyska frivilliga SS”

Anna lade ifrån sig albumet på soffbordet, tittade på mobilskärmen med en fundering på vart det här skulle ta vägen.

Klockan på mobilen visade 13:30. Anna kände att magen behövde fyllas innan hon gick vidare i sitt historiska arkiv.

Hon stod en längre stund med kylskåpsdörren öppen. Tänkte att man egentligen inte bör göra det. Det fick barnen lära sig tidigt, men nu bor de inte hemma längre så nu gör Anna som hon vill. Hon såg en plastburk med köttfärssås som hon tog ut. Lionel tillagade den under den gångna söndagen, stark, god med mycket vitlök och kokad länge i stekpanna med en halv flaska rött slottsvin.

Krispig köttfärssås på hårt sportbröd, gott, tänkte Anna och skred till verket.

Två hårda Wasa sportbröd med en centimeter köttfärs ovanpå och ett stort glas bubbelvatten fick hon med sig tillbaka in till soffbordet i vardagsrummet.

När en macka malts ned och svalts tillsammans med en mun bubbelvatten fick hon kraften åter och nyfikenheten tog överhand. Hon valde bort breven för en stund och tog upp en dagbok bland flera.

När hon höll i den och bläddrade bland bladen tyckte hon att den påminde om den typ av skrivbok som hon hade i skolan de första åren.

Blå med linjerade blad, fullskriven till sista raden.

Anna försökte hitta tiden för när innehållet skrivits och efter en stund kunde hon dra slutsatsen att den som skrivit i boken har gjort det under tiden 1961 till 1965.

Hon lade den åt sidan för stunden, tog brödet, tuggade i sig hela skivan innan hon åter rotade i lådan och fann de övriga dagböckerna, som inte såg likadana ut som den första.

Jag är övertygad om att åren på något sätt framkommer, jag vill veta vad som hände från 1939 då många fotografier försvann. Var det på grund av rädsla som dessa togs bort tillsammans med texterna, rädsla för vad Stalins snokare och andra angivare, kunde göra? Anna letade vidare i lådan utan resultat.

Dagböckerna gick mer bakåt i tiden då alla levde i en mer demokratisk miljö. Eller också från tiden 1961 och framåt.

Anna reste sig, gick till klädkammaren, drog ut nästa låda, öppnade den, plockade ut innehållet för att om möjligt hitta fler dagböcker eller andra viktiga saker från den tiden.

När inget av innehållet gav det hon ville för nuet, tog hon fram den sista lådan. Samtidigt kom tankar om varför hon sparat en massa onödiga saker i lådorna.

Jag får sortera och kasta efter min genomgång. Anna öppnade lådan och hennes blick stannade en stund på det som syntes när lådans lock kom åt sidan.

Mina skolböcker från skoltiden, de hade jag glömt bort. Anna tog upp några av sina gamla matteböcker tillsammans med sagoböcker.

Oj, glömd tid, Hon lyfte ut mer av innehållet för att göra lådan lättare.

Jag bär ut den. Den här lådan kan vara kul att titta i. Anna glömde en liten stund vad hon egentligen var ute efter. Efter någon minut stod även den lådan i vardagsrummet invid soffbordet.

Anna gjorde plats för innehållet och flyttade på en av fåtöljerna som senare kom att bli belamrad med gamla kärleksbrev mellan Aaron och Tara.

Hon tog ut allt innehåll och närmare botten av lådan hittade hon fler dagböcker.

Anna satte sig på golvet framför soffan med benen under soffbordet och ryggen mot soffans framkant. Hon lade upp alla dagböcker i en hög intill sig, sorterade dem i tidsordning, därefter reste hon sig halvt invalidiserad på grund av sittställningen, sträckte på sig och gjorde ett antal gymnastiska övningar på vägen ut i köket.

Klockan var redan fem. Ingen hade hört av sig, varken Åsa eller Lionel. Konstigt.

Äh, skönt, Lionel stannar nog i Malmö och Åsa har säkert gjort det hon ska, tänkte Anna när hon åter gick till kylskåpet och tittade i plastburken där hon visste att lite köttfärssås fanns kvar.

Återigen tog Anna en bit hårt sportbröd med köttfärs som pålägg. Den här gången svalde hon ned mackan på stående fot tillsammans med ett glas lättöl.

Inget vin i kväll, jag ska genom det här nu, beslutade Anna och ställde glaset i disken innan hon gick tillbaka in i vardagsrummet.

Sittande mer bekvämt i soffan tog hon upp den

första dagboken och tänkte på hur flitig mormor Tara varit med att skriva dagböckerna.

Anna bestämde sig för att lägga alla böcker från tiden före 1939 åt sidan.

Hon läste från mormors dagbok:

Måndag den fjärde september

Jag och Vilma Kalk, min bästis, går vägen genom byn mot Keila för att sälja ägg till familjen Lember. Skolgården vi passerar är inte längre full av skolbarn. På vägen ser vi en hel rad ryska militärfordon närma sig. Jag och Vilma går fort åt sidan, in bakom ett buskage och skådar alla fordon passera. Vi är sedan tidigt varnade för ryssen och känner ett obehag i luften.

Vilma tar tag i min arm, drar in mig närmare skogen som ligger nära utedet vår väg.

Framme på gården hos familjen Lember, lite skräddade, lämnar vi äggen och berättar vad vi sett. Oliver Lember gör inte saken lättare för oss när han berättar hur farligt det kan bli för oss om ryssarna ser två unga flickor på vägen. Vi har redan hört om misshandel och våldtäkter. Rädda halvspringer vi genom skogen. Vi är hela tiden mycket nära varandra och törs knappt prata under vägen hem.

Under den gångna natten kände Anna hur dåligt och otränat hon läste, hon hackade sig fram i texten ungefär som hon gjort i lågstadiet när det var högläsning.

Nu gick det bättre men inte så fort som när hon läste svensk text. Bara någon gång var hon tvungen att fundera på ordets betydelse och hur det skulle uttalas.

Ibland tittade Anna på telefonen och funderade om hon skulle ta till översättningshjälpen, men envisades. *Jag ska kunna, jag har ju pratat och läst med mamma under min barndom fram till femton års ålder.* Hon fortsatte.

Vilma och jag tittar då och då på varandra och oroligt omkring oss, vi halvspringer ända fram tills våra vägar skiljs åt och ger varandra en hastig kram. Jag ser Vilma fortsätta springa vid sidan av hagarna invid skogskanten mot deras gård. Med oro i magen skyndar jag vidare hem.

När jag kommer in på vår gård står pappa och föser in grisarna i ladan.

Jag springer till honom och berättar vad vi sett.

Pappa tittar på mig med ett allvarligt ansiktsuttryck, jag hinner inte ställa en fråga innan han vänligt tar mig i armen och leder mig in iorstugan där mamma, min bror Henri som är två år äldre, redan sitter vid köksbordet.

Pappa lägger in ved i spisen och ber mig sitta.

Pappa berättar att vi måste förbereda oss på en svår tid.

Sovjetunionen och Stalin har bestämt sig för att ta över vårt land. De bestämde den 28 augusti, förra månaden, att upprätta baser utefter hela kusten och på öarna.

Stalin har gjort upp med Hitler att de får göra vad

de vill med oss och våra grannländer. Det blir krig.

Anna höll hårt i dagboken, som om hon var rädd för att någon skulle ta den ifrån henne. Hon tog ett djupt andetag. Andades in genom näsan och blåste ut genom munnen med en känsla av en obeskrivlig närhet. Hon påverkades av raderna och undrade vart det skulle ta vägen innan hon vände blad till nästa dag.

Tisdag den femte september

Har inte sovit en blund i natt, legat och lyssnat på alla konstiga ljud både inomhus och ute. Ljud och läten som säkert funnits där ute under all tid men som nu av flera anledningar förstärker oron och misstanken om att någon är där ute och vill oss illa. Känt mig trött och orolig hela dagen. Har inte känt mig hungrig. Hoppas Vilma kom hem ordentligt.

Regnat och blåst från havet, hela dagen.

Mamma och Pappa har, trots vädret, gått till granngården. De tog inte Bruno, vår häst, och kärran. Henri försökte få tag i bensin till bilen, men han kom hem utan.

Jag värmdde grytan, kokade grönsaker till mig och Henri. Vi åt sent, sa inte många ord till varandra. Väntade på mor och far som kom hem efter att jag gått och lagt mig.

Anna sträckte på ryggen, lade en kudde bakom svanken, skumläste de kommande bladens och dagarnas texter tills hon kom en månad fram i tiden.

Den sjunde oktober

Med otrolig sorg i hjärtat och magknip ser jag Pappa ta ut Bruno från stallet. Han håller honom i manen. Bruno har vaggande gång och ser ut som om han förstår vilket öde som väntar. Far stannar direkt utanför stalldörren och ryktar honom fin under tiden han får ett stort fång hö framför sig, det sista.

Jag vet varför Bruno, just nu, varken har någon grimma eller grimskrift. Pappa vill nog att han ska springa till skogs, försvinna sin egen väg långt bort till ett evigt hästliv.

Jag vill inte se när Bruno lämnar gården. Jag vet till vilket öde han går. Han kommer aldrig mer hem till sin box, tänker jag och torkar mina tårar. Ryssarna har tagit honom från oss och snart tar de mer.

När mörkret lagt sig samlas grannarna från gårdarna omkring i vårt kök.

Mamma bjuder på bröd och varm soppa. Pappa håller upp ett glas vodka till dem som önskar.

Alla pratar i mun på varandra, uttrycker oro över hur allt snabbt förändras, hur röda armén går fram, tar för sig av mark, gårdar och boskap. De slaktar djur ute efter vägarna till sina förläggningar och låter delar av djurkropparna ligga kvar och ruttna, fullt med kadaver.

Upprörd berättar Oliver om gårdar mot Paldiski, i Gambyn, Sooln och Risti som står tomma efter att ägarna flytt till norra Tyskland och Finland.

”De har lämnat det som blev kvar efter Stalinisternas skövling. De hann knappt fylla en resväska innan de reste.”

Det är livsfarligt att yppa något eller klaga på hur de beter för då kommer man garanterat aldrig hem igen. Snarare till himlen.

Pappa blir arg, han säger att de kan(Pissa) på Stalin. Mamma tystar honom.

Anna såg att någon suddat i texten och funderade på vilka ord det kan vara som tagits bort. Hon fantiserade en stund innan hon lade ihop dagboken och sneglade på klockan som nästan hunnit bli sju. Dags för nyheterna på teven.

Nästan åtta timmar hade gått, Anna avbröt för en stund för att titta på senaste nytt som självklart kom att rapportera om kriget i Ukraina, räntehöjningar och Trump.

Anna lämnade soffan och vardagsrummet, i köket satte hon på köksteven som var monterad på väggen och satte sig vid köksbordet. Hon hann inte sätta sig till rätta innan hon blev avbruten av mobilsignalen från vardagsrummet, mobilen som varit tyst hela dagen. *Jag tar det efter jag sett vad som kommer upp på nyheterna.*

Tio minuter senare, utan att ha blivit överraskad av någonting nytt från nyhetsuppläsaren satte Anna på

vattenkokaren, och tog fram mjölk och några tepåsar.

Därefter var hon tillbaka i vardagsrummet, nyfiken på vem som ringde.

Lionel, stod det på missade samtal. Anna funderade på om hon skulle ringa upp med en gång eller vänta tills senare. *Jag ringer nu så får jag vara i fred senare.*

Lionel svarade direkt när första signalen gick fram.

”Hej, ja, här är jag”, sa han oengagerat, lite gäspande, direkt när han nåddes av samtalet.

”Ja, och här är jag.” Anna gjorde ett försök att låta lika torr.

”Jag har börjat måla hallen här.”

Anna kunde höra hur han satte sig på någonting under tiden han pratade.

”Okej, jag har dragit ut lådorna med mammas grejor och börjat titta igenom dem.”

”Kasta skiten.” Anna bevärdigade inte Lionels kommentar med ett svar.

”Jag kommer hem när jag är färdig”, fortsatte han.

”Okej, hälsa, vi ses.”

Anna tryckte bort samtalet och tittade på vattenkokaren.

Med en stor mugg te och en hög skorpor återgick hon till soffan och pappershögarna på soffbordet.

Anna gjorde plats för kopp och dopp, lutade sig tillbaka och såg ut över förödelsen med en tanke till det Lionel sa tidigare i telefonen. ”Kasta skiten.”

Några sekunder dröjde Anna kvar vid den tanken medan hon stoppade en skorpa i munnen.

Men nej, det började bli för intressant. Jag har

missat en hel del, en stor del av min historia, tänkte hon och tog upp ett flertal skrivböcker på samma gång.

Utan att titta på den blåa pärmens yttersida där ett vitt fält sparats och där skrivboksägarens namn syntes tydligt, vände Anna upp första sidan och konstaterade att det var Taras välskrivningsbok från skoltiden.

Imponerad av alla bokstäver Tara skrivit exakt mellan raderna och med rätt lutning stannade Anna upp mellan sidorna som illustrerade K, L och M.

Välskrivning, jag tror inte jag hade någon välskrivning, tänkte Anna innan hon lade igen boken och letade sig ned till nästa dagbok från Tara.

Lite gäspig och med en trötthetskänsla som smugit sig på efter nattens dåliga sömn fångades Anna av bladets första textrad, utan att först se under vilken tid, dag, vecka, månad eller år Tara skrivit texten som började några sidor in i boken.

Den femtonde maj 1940.

Sovjetisk militär överallt, så nära att det luktar. Rädslan och oron ligger tungt över oss alla, ingen törs uttrycka vad de tänker. Det känns som om det är någonting som trycker ned oss djupt. En desperation, eller depression. Folk flyr, folk försvinner. Om pappa ser det jag skriver blir han arg. Det är farligt.

Jag är så upprörd över det som hänt i dag att jag inte kan låta bli.

Lovade pappa att gå till familjen Näkk som bor vid Soodasjön och byta något kilo kött mot färsk fet mjölk.

Henri skulle gjort det men han har inte kommit hem.

Pappa är orolig att han blivit tagen av ryssar, tvångsdeporterad till utbildningsläger hos röda armén.

Anna tittade bort från texten en stund, fäste blicken på några fläckiga kuvert som stod lutade mot en vas på bordet. De var vidrigt hur de betedde sig, flera tiotals tusen kom aldrig tillbaka hem efter att de utträttat ett enkelt ärende, tänkte Anna innan hon läste vidare.

Far, sa till mig att undvika kända stigar och vägar. Jag gick genom skogen.

Jag klädde mig i mörka långbyxor, brun jacka, inget ljust som kunde avslöja mig och tog ryggsäcken. Allt för att kunna röra mig snabbt och undvika att bli sedd.

Vilma och jag har tagit samma väg många gånger, men det är första gången jag känner tjock brandrök över skogen. Ibland bedövas öronen av intensivt flygplansljud. De flygbombar Tallinn.

Jag blir tvungen att sakta ned för att inte bli för andfädd. Brandröken irriterar och känns äcklig att andas in.

Jag hör höga mansröster. Inte vårt språk utan ryska. Några kvinnor skriker hjärtskärande. Flera skott och mer bedjande skrik. Inte alldeles inpå eller nära. Men ändå tydliga.

Jag tar en omväg, hukar mig, går försiktigt rädd för att trampa på torra kvistar som kan avslöja mig.

Efter en stund kommer jag tillräckligt nära för att se vad som händer.

Familjen Engmans gårdshus brinner, tre kroppar ligger livlösa på gårdsplanen, skriken kommer från ladan intill där flera sovjetiska militärer står utanför, röker, dricker, skrattar, skrålar och är uppenbart nöjda.

Jag blir stel av skräck och faller på knä. Plötsligt vill ingenting i min kropp fungera. I samma ögonblick jag hör bedjande röster från ladan tystna, är det någon som tar tag hårt om mina axlar och täcker min mun med en handflata.

Innan jag hinner uppfatta vad som händer, svimmar jag nästan av skräck.

När jag återfått närvaron ser jag Aaron Näkk intill mig.

Han skyddar mig med sin kropp. Jag ser rädslan i hans ögon när han ber mig ligga stilla och vara tyst tills ryssarna lämnat gården.

Vi blev liggande länge vid skogsbrynet invid Engmans hagar och efter en ganska lång stund började vi tordas viska till varandra när vi såg att Stalins soldater började lämna gården.

Nu är jag så uppjagad, skakar i hela kroppen av det som hänt att jag knappt kan hålla i pennan.

Den sextonde maj

I dag har jag inte gjort annat än att stanna på gården. Henri har fortfarande inte kommit hem. Vi är alla rädda för att det hänt honom något.

Jag skulle vilja ta mig in i byn för att fråga om någon sett honom eller vet något, men pappa tycker att det är för farligt.

Flera myndighetspersoner försvinner omotiverat och militären tar för sig mer och mer. Inte bara djuren på gårdarna utan också kvinnorna som de våldtar.

Sent på kvällen när skymningen lagt sig får vi besök. Jag hör en upprörd röst som jag känner väl igen. Den är vädjande och jag hör att Aaron gråter samtidigt som han berättar för Pappa om vad som hände i går på gården.

Han fick stanna och sova i Henris säng under natten.

Annas huvud och kropp började känna av nattens, dagens och kvällens ansträngningar. Hon lade dagboken öppen på soffbordet, tittade på mobilens klocka som hunnit bli tio på kvällen. Det här blir svårt att smälta, mammas mamma, min mormor, vilka upplevelser. Tur att vi inte har kriget inpå knutarna, tänkte Anna när hon reste sig från soffan.

Väl nedbäddad, med huvudet fullt av undringar, djupt ned i kudden somnade hon.

Kapitel 3

Försommarsolen låg på, lyste in genom alla fönster till mässkontoret som vette mot söder utan markiser eller annat skydd för att hålla solstrålarna ute.

Hela teamet hade varit på olika uppdrag, förutom två som slutat på egen begäran under våren. Alla kände av ett hårt ekonomiskt klimat på grund av pandemin och inte blev det bättre, trodde de som kunde.

Mikael kände sig lättad av att inte behöva sparka personal. Han gav dem hellre goda rekommendationer så att de kom vidare till andra arbetsgivare.

På grund av ekonomin, att inte pengarna räckte, svårt att få budgetarna att gå ihop, gjorde mässans styrelse klart för Mikael att nya tag måste tas, annars blev hans stol ledig.

Allt ligger på mig, vd och styrelse gör aldrig några misstag. Halva året har gått. Vi har inte fått in mer än halva försäljningsbudgeten. Alla skyller på Corona, vad fan gör vi, tänkte Mikael samtidigt som han var på väg från servicecentret genom hallen till restaurangen vid huvudentrén.

Han hade som många andra känt stressen, påverkats av alla olika nedstängningar och indragningar som varit, men som nu några år senare, snart återgått till nästan det normala.

Matserveringen som brukade vara välbesökt under lunchen gapade till stora delar tom. Så tom att

damen i kassan nästan glömt hur hon skulle slå in priset för kaffet som ökat med nästan trettio procent, på grund av inflationen.

Marknadsteamet var samlat. Anna, Åsa, Per och Maria gav plats till Mikael på gaveln av stammisbordet.

Innan Mikael satte sig, tittade han på alla runt bordet. Han satte ned matbrickan, och samtidigt som han sjönk ned på stolen suckade han djupt.

”Oj, där gick luften ur dig. Vad har hänt”, frågade Per.

Mikael tittade åter på alla, mötte deras blickar som tydligt visade att de undrade vad han skulle svara.

”Vi har fått ihop nästan fem hundra utställare av åtta hundra som är målet. Vi saknar nästan fyrtio procent av annonsintäkterna. När jag kollar med hotellen så hör jag att bokningarna har minskat. De får in avbokningar. Det här är inte vanligt. Därtill är vi fem i stället för sju som ska dra in budgeten.” Han såg bedjande på kollegorna. ”Snälla ni, vad gör vi? Jag har en vd och styrelse som inte vill förstå marknadsläget.”

De andra runt bordet hade hunnit äta upp medan Mikael endast petade med gaffeln i maten. Maria hade ett litet speciellt gott öga till Mikael. Hon var yngst i gruppen, tio år yngre än Mikael, diskret flörtig mot honom sedan hon anställdes för tre år sedan. Inte för att någonting avslöjats men det fanns misstankar om att Amors pilspetsar hade börjat slipas. Det var inget som någon pratade om så länge det inte påverkade jobbet. Maria satt, så klart närmast till vänster om Mikael. Hon la handen på Mikaelns arm och sa.

”Du, vi kanske borde ta en time out. Stoppa en stund, redan nu efter lunchen. Jag tror att vi behöver snacka genom en del.”

”Tror jag med.” Åsa instämde och såg mot Maria och Anna.

Mikael nickade och började äta.

När han var klar hade de andra redan avslutat sitt kaffe. De reste sig och lämnade honom ensam. Han såg efter Maria som kände blicken i nacken. Hon vände sig om just när hon skulle lyfta foten och ta det första steget upp i den korta trappan mot utställningshallen.

Hon snubblade, föll, slog ett av knäna i nästa stegs kant, tog emot sig och utbrast samtidigt högt:

”Den här jävla mörka trappan syns ju inte ens i dagsljus, fan också.”

Mikael och flera andra som satt kvar i restaurangen kunde inte undgå att höra Marias ilska eller se att hennes knä blödde.

Åsa och Per erbjöd Maria hjälp, de tog henne under vardera armen trots att hon kunde gå själv, men haltande. Kollegorna kunde inte låta bli att göra en liten grej, ett litet extra drama, av hela händelsen.

”Ska vi ta henne till sjukhuset?” Per lyfte upp Maria så att hon lättade från golvet.

”Men snälla, jag är inte handikappad. Släpp ned mig!”

Anna gick före och höll upp dörrarna.

En stund senare kom Mikael med en kaffemugg i handen.

”Ska vi gå in på hotellet och sätta oss bakom

baren? Där brukar det vara stängt för gäster vid den här tiden. En time out är nog en bra idé.”

Mikael behövde inte sparka in öppna dörrar precis. Det tog bara tio sekunder så stod alla redo utom Maria som i stället stod på toaletten och tvättade såret innan hon lade på ett plåster.

”Jag kommer snart, gå före ni.”

På plats bakom hotellets bar, bland tomma bord, bredde alla ut sig.

”Det här blir intressant, vad ska vi göra? Jag tänker inte ta ansvar för vad det här kommer att leda till, vi har ju inte ens en agenda”, sa Mikael.

”Så bra, då går jag och köper varsin öl. Jag bjuder.” Alla tittade på Per som ställt sig upp och sedan på Mikael för att se hans reaktion. Han var tyst men såg på Per med en gillande blick.

”Ta en riktigt stor starköl till mig. Den ska bedöva mitt knä”, sa Maria som anslutit. Hon sträckte ut benet och lade upp det på närmaste stol och fortsatte.

”Det här är ett improviserat möte. Låt oss för sjutton göra någonting åt alla dessa mörka trappsteg. Vad händer om besökare inte ser stegen, ramlar och gör sig illa. Det blir dyrt för svenska mässan.”

”Det finns enkla ljusskenor på Julia som man kan klistra fast mot sättstegen”, sa Mikael och sneglade på Marias ben.

”Du har rätt, det finns många mörka platser. Fastighetsägaren borde ta ansvar.” Åsa lät blicken vila på Mikael som ruskade på huvudet.

”Menar du att det är min uppgift att ta tag i fastighetsägaren? Det blir ju styrelsen och de vill inte

veta av någonting som kostar pengar. Risken är att det blir ännu mörkare.”

Per, som kommit tillbaka från baren, ställde ned ölglasen på borden innan han satte sig.

”Vad snackar ni om? Mörker? Ja, jag tycker och har tyckt länge att det är mörkt på många ställen. Det är ju bara jag som sprider ljus här.” Han log brett.

Mikael tog glaset till sig och höjde det tyst i en gemensam skål. När alla smakat på drycken, och innan glaset åter stod på bordet, fick Anna en ingivelse.

”Varför tänker vi inte reklam, ljusreklam i större utsträckning. Vi måste ju få in pengar. Sälj stegen. Sälj hela trappan, för helsike.”

Mikael tittade på Anna med en förvånad blick. Maria tog en mun öl till innan hon också gav sig in i samtalet.

”Anna, du vet inte hur rätt du har. Det är klart som fan att vi ska sälja trappan.”

Per nickade. Mikael fattade snabbt.

”Sälja varje sättsteg på alla trappor till förlagen. Helvete vilken bra idé.”

”Undrar hur många trappsteg vi har och som vi kan sälja, sa Per och försökte göra en uppskattning i huvudet.

”Varför inte ta en promenad i hallen, se hur det ser ut i och runt trapporna? Inte du Maria, du får sitta kvar och dricka din starköl”, sa Mikael och reste sig upp.

”Nej sitt, vi dricker lite mer först. Det kan bidra till kreativiteten. Dessutom vill jag veta vad det där ”sättsteget” är”, sa Åsa och höjde glaset igen.

”Det här tycker jag vi ska göra varje dag. Bäst jag tar botten upp ifall vi inte kommer tillbaka hit. Skål, Åsa! Sättsteget är den bakre väggen i trappsteget som din stora tå slår i när du går upp i en trappa”, sa Per innan han drack ur hela glaset.

*

I utställningshall A stannade Mikael och tittade mot rulltrapporna.

”Ska vi gå tillbaka till huvudentrén, och studera trappan som du föll i?” Mikael såg på Maria som inte haltade lika mycket nu.

Han stannade framför trappan.

”Kan vi ta tre tusen spänn för ett sättsteg? Jag menar, kan vi sälja steget till ett förlag för tre tusen kronor under mässdagarna? De får köpa platsen men vi dikterar storlek på text och bild.”

”Det blir som en banner, jag tror vi kan ta mer, några hundra till kanske, men det får inte vara på mörk botten”, sa Anna.

”Vi måste sätta ljus i trappstegskanten, undrar vad det kostar”, sa Maria.

”Ta reda på det Maria, vi ska veta det i morgon.” Mikael tittade på henne.

”Slavdrivare. Jag är ju skadad”, svarade Maria och fyrade av ett leende.

”Jag tycker att vi går igenom hela byggnaden och ser var vi kan sälja mer reklamplatser. Vad säger ni, vi har några timmar på oss.” Per kände för att ta initiativ. Det luktade mer säljprovision, tänkte han.

När klockan blivit fyra och dagen närmade sitt slut hade de gått genom alla utrymmen.

”Vi går tillbaka till baren och gör en liten resumé, tycker jag”, sa Mikael och gick mot baren. ”Kan någon gå in på kontoret och hämta papper och pennor?”

Det blev Anna som stegade mot kontoret.

Åter på plats bakom baren satt alla med goda minnen av vad de sett och bestämt.

”Okej, vi börjar med att skriva ned alla platser som vi tror vi kan sälja reklam på. Jag skriver fritt och ni får fylla i. Sättstegen på femton trappor inklusive rulltrappan, alla vita pelare som inte står i montrar och i mässbyggnaden, staket och avgränsningar, vita väggar på ovanvåningen, vita väggar i korridorer. Vad mer?” Mikael såg sig omkring och pekade med pennan mot Maria.

”Väggarna bakom toalettstolarna. Ni killar står ju alltid och kissar, tittar rakt in i väggen, sa Anna och log.

Per skrattade.

”Fan, bra idé. Hädanefter ska jag sitta så slipper jag se reklamen. Men då kan jag ge mig fan på att den sitter under handfatet också.”

”Vi kan sälja asfaltsplanen utanför huvudentrén. Jag tror att vi kan sälja allt det här, enkelt, till våra utländska utställare. De tyska och de estniska tar det direkt. Då snackar vi Euro. Eller hur Anna”, sa Åsa.

Anna nickade instämmande, men tänkte på röran hemma i vardagsrummet hemma och på hur Lionel skulle reagera när han kom hem.

”Oj, det här kan bli mycket pengar. Vi måste

försöka se hur mycket vi kan ta ut för respektive yta. Men det fixar vi i morgon. Är ni med på det”, frågade Mikael innan han och de andra reste sig mycket nöjda över dagen.

”Det här var bra. Det är nog bättre att inte planera så jäkla mycket. Jag är för spontana möten med öl”, sammanfattade Per under tiden han gick förbi baren och konstaterade att det var mörkt under bardisken på utsidan mot den stora hallen. *Den ska jag sälja.*

Anna och Åsa blev ensamma kvar på kontoret. De fastnade i ett samtal runt mängden utställare och de uppgifter de gett till några av de tyska respektive estniska förlagen. Åsa kände lite ångest över att hon givit dem en lite felaktig bild gällande antalet utställare och förlag som visar sina utgivningar. En oro för att de skulle komma till mässan och uttrycka sin besvikelse över att det förekom tomma ytor och att det i sin tur skapade ifrågasättanden av olika slag. Anna lugnade henne med att hon tänkt på det under några veckor och att hon skulle föreslå att de gjorde gångarna bredare, med flera offentliga viloplatser med tillgång till wifi, elanslutningar och fotmassage till behövande.

”Vi kan ju även göra en vilohörna med en liten scen intill de tyska och estniska förlagen som de kan använda för författarpresentationer.

Åsa, nickade åt Annas förslag.

”Du har alltid en lösning och på tal om det så har jag fått in flera annonsköp från mina baltiska förlag, trots att sista dagen är i augusti. Anna, kommer du ihåg det där tyska förlaget från München. Du vet Maxmy Verlag Ag?”

”Ja, jag kommer ihåg det väl. Vi tvingade i stort sett in dem och jag fixade bra ytor nära ett estniskt förlag. Vad är det med dem?”

”En av deras förläggare, Kurt Mayer, har ringt mig flera gånger. Nu på senare tid har han övergått från att fråga om detaljer runt mässan och utställningsplatsen till frågor om mig och om mitt privata liv. Han frågade sist om jag visste någon som hyrde ut ett rum i närheten av mässan, för att han inte kan sova på hotell. Han är inte otrevlig men det känns lite mysco.”

Anna kan inte låta bli att synligt reagera med en grimas och samtidigt undra varför.

”Vad vill han? Ställ frågan rakt och enkelt. Vill han sova i din säng? Du kanske inte ska vara så jäkla trevlig i din kommunikation med honom. Det kan vara en stalker, en du aldrig blir av med. Du vet, de kan vara väldigt trevliga. De har ju redan skrivit på avtalet. Ytan är såld. Det räcker Åsa.”

Åsa suckade och gjorde sig färdig för att gå.

”Jag blir kvar ett tag. Jag har ju skolkat några timmar och ligger efter”, sa Anna.

*

Några timmar senare slog glasdörren invid huvudentrén igen bakom Anna. Ensam några meter ut på asfaltsplanen blev hon stående med tanken om hon skulle gå en omväg hem. Ta lite mer tid på sig och låta Lionel få sitta själv framför teven, det var säkert där han satt. Utan mål eller tanke lät hon

benen ta kommandot. Över Kungsvägen, vidare Södra vägen, sakta förbi alla gatans uteserveringar som började fyllas redan tidigt på kvällen. Anna gick över gatan. När hon började ta de första stegen upp för Berzeliigatan vaknade mobilen som varit tyst hela vägen.

Anna blev glad åt att den släckte lite av ensamheten, tog upp den och tittade på displayen. Varför ringer hon nu? Hon svarade med märkbar förvåning i rösten.

”Hej Åsa, är det du, har vi glömt någonting?”

”Ja, du har glömt se dig omkring. Jag vinkade till dig när du gick förbi uteserveringen här. Vänd dig om så ser du mig. Vi sitter här några stycken. Kom!”

”Jag är på väg hem.” Anna ljög lite, ville inte skriva någon på näsan att hon drog benen efter sig för att dra ut på tiden.

”Kom nu, ta ett glas med oss. Det behöver du.”

Anna stod en stund med mobilen mot örat, tittade på en intensivt vinkande Åsa, stängde mobilen och gick tillbaka över gatan. På bordet närmast gatan stod en stor karaff rött vin, redan till hälften drucken av två väninnor till Åsa som snabbt vinkade till sig hovmästaren när Anna närmade sig. Anna hann inte flytta ut stolen förrän de bägge reste sig och sträckte fram händerna för att hälsa Anna in till bordet. Åsa var lika snabb med att berätta att Lena och Eva var gamla skolkompisar från universitetet i Stockholm och att de flyttat till Göteborg något år efter Åsa.

”Åsa ringde och sa att alla snygga sexiga män fanns här i Göteborg”, skrattade Lena och lade till att de fortfarande var singlar.

Samtidigt som Anna fick ett glas passade hovmästaren på att lägga fram några menyer med förslag på tilltugg till vinet. Åsa såg till att servitören inte lämnade sin plats vid bordet. Hon hällde upp vin till Anna, det som var kvar delade hon upp mellan de tre och beställde en ny karaff rött. När alla lyfte glasen ursäktade sig Anna.

”Jag ska ju egentligen inte sitta här och dricka upp ert vin”.

Eva fann orden snabbt och undrade om det fanns någon som en skön torsdagskväll verkligen funderade på att sitta någon annanstans.

Det dröjde inte länge förrän Anna kände att hon trots åldersskillnaden på nästan tjugo år passade in. Efter många skratt, skålar, med ett stort fat antipasta mitt på bordet och fullt med folk omkring tyckte Anna om stämningen som var avslappnad och behaglig. Att timmarna försvann i en politisk diskussion med mera vin passade Anna som inte hörde att mobilen ringde någon gång under kvällen. Åsa kunde inte låta bli att vid ett tillfälle fråga om Lionel.

Anna log när hon svarade.

”Han sover nog nu. Han är alltid trött och vill sova efter sena Aktuellt.”

Åsa höll i taktpinnen, hon gillade fest och det dröjde inte länge innan hon fick ett gott öga till hovmästaren. Han hade för länge sedan tolkat Åsas mimik, blick och leende och var fort framme när Åsa ville ha in en tredje karaff vin. Den här gången såg både Lena och Eva att han lade handen på Åsas axel under tiden han

lyssnade på hennes önskan. Åsa kände hans hand och såg deras blickar.

”Nej, nej tjejer, jag har koll. Men det kanske blir billigare och bättre vin.”

I samma sekund körde en polisbil med blåljusen påslagna förbi i hög fart, bara någon meter från serveringens inhägnad mot gatan. Vinddraget från bilen tog tag i menyn och servetterna på bordet.

”Vilken dåre, får man bete sig hur som helst om man är polis...” Eva hann inte säga hela meningen innan nästa polisbil körde förbi i samma höga hastighet.

”Vad händer”, frågade Åsa hovmästaren som såg minst lika förvånad ut.

”Jag vet inte men jag ska höra med mina kollegor och hämta vinet.” Han vände sig om och gick.

Anna rättade till servetterna och lade menybladet mitt på bordet.

”Vi ber honom plocka ihop lite av varje och ställer det mellan oss”, föreslog Anna när hon ställde karaffen på servetterna.

Ingen behövde vänta länge, hovmästaren var tillbaka med både vin och nyheter.

”Det är demonstrationer på Kungsportsavenyn. Det verkar ha urartat. Folk slåss. Helt jävla galet.”

”Vad är det för demonstrationer? Om vad”, undrade Eva.

”Jag vet inte, men om de kommer hitåt så skyddar vi er. Var inte oroliga tjejer.” Hovmästaren klappade Åsa lätt på axeln och gick in igen.

”Skönt att vi är i goda händer om ifall bråkstakarna närmar sig. ”Åsa lyfte glaset.

Eva tittade sig omkring på alla gäster som var klart påverkade av polisbilarnas snabba framfart. En kommentar hördes från ett bord intill.

”Vad gör de om de kör på någon, det är ju lätt hänt. Han körde ju för fan på gångbanan!”

Denna någon skulle säkert vara död nu, tänkte Eva och rös vid tanken så håret på armarna reste sig.

”Demonstrationer är snart ett förlegat sätt att få ut sitt budskap på. Nu har vi alla sociala media, bloggare och infiltratörer som är specialister på att påverka oss. På Volvos marknadsavdelning där Eva och jag jobbar är det ett måste att jobba med sociala media. Det är vårt verktyg och vi måste kunna hantera det, sa Lena och fortsatte resonemanget.

”Vi har ju en bilmarknad att kommunicera med. Ni har en annan typ av marknad. Förlagens och författares olika intressen. Världsligt, politiskt och med väldigt olika agendor. Jag tänker på just demonstrationer och bokmässan som ni två jobbar med. Vi var inte på mässan men vi hörde vad som hände 2017 när Nordiska motståndsrörelsen fick tillstånd att demonstrera utanför och i närheten av Bokmässan. Det måste ju ha varit dramatiskt? Ni fick ju stänga alla dörrar.”

”Ja, det var det. Nu ska vi glömma det otureliga. Det händer inte igen”, sa Anna i samma sekund som hon och många andra sittande på flera av uteserveringarna hörde skrik, slagord och kraftiga knallar.

Uppmärksamma blickar riktades mot

Berzeliigatan. Under tystnad packade en del ihop sina tillhörigheter och lämnade uteserveringarna. Några valde att gå in i restaurangerna för eventuellt få bättre skydd medan flera fortfarande satt kvar.

Lena, Anna, Åsa och Eva tittade på varandra. Lena reste sig.

”Vi kanske ska flytta på oss, inåt, mot väggen så att vi inte sitter för nära gatan ifall de väljer den här vägen. Man vet aldrig vad som händer.”

Det tog inte många sekunder innan de gjorde slag i saken och flyttade sina saker. Flera vid de andra borden sökte sig också närmare in mot väggen.

Minuterna efter fylldes gatan av det otänkbara, men för en del, tänkbara. Poliser med sköldar, hjälmar och batonger försökte hålla emot, stoppa våldet och vända folkmassan. Poliser med skällande hundar och på hästar närmade sig en stenkastande folkmassa med flaggor, megafoner och pyroteknisk utrustning. En hatisk grupp av människor följde vid sidorna och kastade allt löst de såg på demonstranterna.

”Nynazister som demonstrerar igen”, sa Anna upprörd.

”Men titta, det är ju inte de som bråkar, det ser ju ut som om polisen provocerar”, sa Åsa, samtidigt som flera olika föremål och stenar kom farande genom luften.

Några av gästerna skrek varningsord och hukade under borden. Andra stod bara skrämnda, stela och såg på.

Med oro tryckte sig Lena, Eva, Åsa och Anna upp mot fasadväggen och stod i förhoppning om

att inte sugas in i massan som trampade genom uteserveringen och skapade kaos. Åsa stod sist i raden med restaurangens nu låsta entrédörr närmast. Med en hand kände Åsa på dörren och tänkte på vad hovmästaren nyss sa: Kommer de hit så skyddar vi er.

Någonting for genom luften och träffade henne hårt i huvudet, hon föll först på knä, sedan med överkroppen mot den stenlagda gången in mot restaurangens entré. Alla omkring var fullt upptagna med att skydda sig själva och uppfattade inte vad som hände i närheten.

Åsa blev liggande en stund innan Eva såg henne. Hon blev först att kasta sig ned på knä bredvid, Anna kom efter. Åsa hade tappat medvetandet. Lena bankade hårt på dörren och skrek samtidigt på hjälp.

Anna såg att Åsa blödde från ett stort sår i huvudet som färgade stenbeläggningen medan demonstrationen drog vidare utefter gatan och skövlade flera uteserveringar där folk tagit skydd under borden och använde stolar som sköldar mot stenkastare. Innanför dörren vinkade personalen avvisande. De ville inte öppna av rädsla för att demonstranterna skulle försöka ta sig in i restaurangen.

Efter ytterligare evighetslånga minuter och Lenas hårda slag med handflatan mot glasdörren rusade en i personalen argt fram mot dörren. Han öppnade och skulle just avfyra ett antal ord från bibeln, fast baklänges, när han såg Åsa liggande med huvudet i en blodpöl.

Bord, stolar, glas och dukar, allt låg i en enda röra. Ett par hundra meter ned på gatan fortsatte skaran

dra fram utan att bli stoppade av polisen.

”Ring ambulansen fort!” Anna ropade när hon såg mannen i dörren som lika fort vände, sprang tillbaka in, hämtade en förbandslåda med första hjälpen och ropade högt till sina kollegor att ringa ambulansen.

*

Väl omhändertagen på Sahlgrenska sjukhuset fick Åsa stanna några dagar med öm hjässa, hjärnskakning, sexton stygn och delvis rakat huvud.

Envis utan vilja till att lyssna på läkare eller sjukhuspersonal återgick Åsa till jobbet bara efter en vecka, trots att hennes sjukskrivning gällde i flera veckor.

När hon, i välvald lingonröd stickad mössa på huvudet, kom åter till jobbet möttes hon av applåder. Anna, Maria, Mikael och Per stod upp med glada rop.

”Kul att du kommer på besök”, sa Mikael mitt i stojandet.

”Jag kommer inte på besök. Jag kommer för att jobba.”

” Kul!, Då tar vi ett break, går ut i serveringen, tar en kaffe och uppdaterar dig om vad vi gjort och var vi står”.

Glad att se Åsa tillbaka tog Mikael några anteckningar från skrivbordet, gick mot dörren innan han vände sig om för att kontrollera att alla var med. Framför första trappan ned mot restaurangen, där Maria slog knät, stannade Mikael och pekade stolt ned på det översta sättsteget.

”Kolla demon på ljuset och reklamplatsen! Vi har sålt ut alla trappor under den gångna veckan.”

Åsa gick förbi Mikael, ned de tio trappstegen, och tittar på alla steg som visade vad förlagen fick för pengarna.

”Snyggt jobbat. Det var tydligen inte svårsålt.”

”Vi tar det till kaffet”, sa Mikael stolt och gick fram till kassan för att betala för alla.

Vid bordet berättade Mikael att de under den gångna veckan sålt alla reklamtytor som var möjliga och att de uppnått nittiofem procent av budgeten trots att många utställare uteblivit.

”Vi får öka kvalitén för de som är här och sälja hela asfaltsplanen utanför huvudentrén. En sak till, de som köpt de dyraste och största ytorna är de estniska och tyska förlagen. Så nu, Åsa och Anna, har ni mycket uppföljning att göra. Allt material ska vara hos oss före den femtonde augusti. Om två veckor.”

”Hoppas din skalle håller för det”, skrattade Per.

”Det är första gången jag blir bjuden och blir däckad av en oöppnad ölburk. Inte så att man vill skratta precis.” Åsa vände sig bort från Per, mot Anna.

”Du har koll, förstår jag.”

”Ja, här i alla fall, men inte hemma, där har jag nog skapat röra lite överallt. Lionel börjar efter flera månader bli trött på mina efterforskningar i ett förflutet jag ständigt förskjutit.”